

SEBASTIAN BARRY

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ
ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Η παρούσα μετάφραση πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Literature Ireland.

Τίτλος πρωτοτύπου: *Old God's Time*

© 2023, Sebastian Barry

© 2024, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική έκδοση

Μετάφραση από τα αγγλικά: Άγγελος Αγγελίδης – Μαρία Αγγελίδου

Επιμέλεια – Διόρθωση: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Κοτσάτος Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν.2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2024

ISBN 978-960-572-633-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Sebastian Barry

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Μετάφραση

Άγγελος Αγγελίδης - Μαρία Αγγελίδου

ΙΚΑΡΟΣ

Στον γιο μου, Μέρλιν

βουλήσεται δέ σοι μονόκερως δουλεῦσαι;
Ιώβ, 39:9

Κάποια στιγμή τη δεκαετία του '60 ο ηλικιωμένος κύριος Τόμελ-τι πρόσθεσε ένα αταίριαστο παράσπιτο στο βικτοριανό αρχοντικό του. Ένα σπιτάκι «για τη γιαγιά», μικρού μεγέθους αλλά με κάποιες όμορφες πινελιές, όπως θα άρμοζαν σ' έναν υποτιθέμενο συγγενή. Ο μαραγκός τουλάχιστον είχε κάνει εξαιρετική δουλειά, και ο ένας τοίχος, αυτός με τον πάγκο, ήταν ντυμένος από πάνω ως κάτω με εξαιρετικής ποιότητας ξύλο, που φυλάκιζε το φως και το 'σβηνε σε απαλές καφετιές σκοτεινιές.

Αυτό το παράσπιτο, με το μικρό (όλο αντίλαλους) υπνοδωμάτιο, το μικρότερο χολάκι, λίγες εκατοντάδες βιβλία στις κούτες τους ακόμα και τις δυο παλιές θήκες με τα όπλα του από το στρατό, ήταν το μέρος όπου –σύμφωνα με τα δικά του λόγια– η ζωή είχε ξεβράσει τον Τομ Κετλ. Τα βιβλία θυμούνταν τα παλιά του ενδιαφέροντα, όσο κι αν ο ίδιος συχνά πυκνά τον τελευταίο καιρό τα ξεχνούσε. Την ιστορία της Παλαιστίνης, την ιστορία της Μαλαισίας, τους παλιούς ιρλανδικούς θρύλους, κάποιους παραμερισμένους θεούς, μια ντουζίνα σκόρπια ζητήματα όπου κάποτε είχε τύχει να χώσει την περίεργη μύτη του. Το ρυθμικό αντιμάμαλο της θάλασσας κάτω από το κεντρικό παράθυρο ήταν αυτό που τον τράβηξε αρχικά, όλα όμως στο σπιτάκι τού άρεσαν – η ψευτο-γοτθική αρχιτεκτονική, τα περιττά

οδοντωτά παραπέτα στον καβαλάρη της στέγης, οι τετράγωνοι κλαδεμένοι θάμνοι στο φράχτη του κήπου, αντιανεμικό πέτασμα και μαζί παγίδα για τον ήλιο, οι γκρεμισμένες πέτρινες προβλήτες κατά μήκος της ακτής, το βλοσυρό και μουτρωμένο νησί λίγο παραξω, ακόμα και οι σπασμένοι σωλήνες των αγωγών που ξεμύτιζαν απ' τα νερά. Οι στεκόμενες ρηχιάδες που άφηνε πίσω της η παλίρροια του θύμιζαν το παιδί που ήταν κάποτε, ένα παιδί έτοιμο να μαγευτεί, έτοιμο να θαυμάσει τον κόσμο. Εξήντα χρόνια είχαν περάσει από τότε και οι μακρινές φωνές σημερινών παιδιών, που έπαιζαν κρυμμένα στους αόρατους κήπους τους, ήταν η αόριστα βασανιστική αντίστιξη αυτής της θύμησης. Το «αόριστα βασανιστικό» ήταν το φόρτε του, σκέφτηκε. Η καταρρακτώδης βροχή, το καταρρακτώδες φως του ήλιου, οι φτωχοί ψαράδες, ήρωες που αγωνίζονταν κόντρα στο άγριο ρεύμα να φέρουν τις βάρκες τους πίσω στην αγκάλη του μικρού πετρόχτιστου μόλου, καθαρού και συγυρισμένου και όμορφου όσο και όλα στο Νιου Ρος, όπου είχε δουλέψει νεαρός αστυνομικός – όλα του άρεσαν πολύ. Ακόμα και τώρα, το χειμώνα, κι ας νοιαζότανε ο χειμώνας μόνο για τη δική του χολωμένη σκληράδα.

Του άρεσε να κάθεσαι στην ξεθωριασμένη από τον ήλιο ψάθινη πολυθρόνα του καταμεσής στο σαλόνι, με τα πόδια στραμμένα προς τους ψιθύρους της θάλασσας, να καπνίζει τα πουράκια του. Να παρακολουθεί τους κορμοράνους πάνω απ' τα μαύρα βράχια στ' αριστερά του νησιού. Ο γείτονάς του, στο διπλανό σπίτι, είχε στημένο όπλο στο μπαλκόνι του και μερικές φορές τ' απογεύματα σημάδευε τους κορμοράνους και τους γλάρους που στέκονταν εκεί στα βράχια αθώοι κι ανυποψίαστοι, σίγουροι πως ήταν πολύ μακριά απ' τις ασχολίες των ανθρώ-

πων. Κάποιοι έπεφταν ήσυχα στο νερό σαν τις πάπιες σε πάγκο σκοποβολής λούνα παρκ. Όσο ήσυχα μπορείς να κάνεις τέτοιο πράγμα. Δεν είχε πάει ποτέ στο νησί, το καλοκαίρι όμως είχε δει συντροφικές να πηγαίνουν ώς εκεί με τις βάρκες. Τους βαρκάρηδες να σκύβουν στα κουπιά και να σηκώνονται, το ρεύμα ν' αντιπαλεύει την πρύμνη. Δεν είχε πάει στο νησί, δεν ήθελε να πάει, του έφτανε να το κοιτάζει. Αυτό μόνο. Γι' αυτόν, εκεί ήταν όλο το νόημα της συνταξιοδότησης, της ύπαρξης γενικά – να κάθεσαι ακίνητος, ευτυχής και άχρηστος.

Εκείνο το ήρεμο απόγευμα του Φεβρουαρίου ένα χτύπημα στην πόρτα τον τάραξε στη φωλιά του. Στους εννιά μήνες που ζούσε εκεί, ψυχή δεν τον είχε ενοχλήσει εκτός από τον ταχυδρόμο, και μία και μοναδική φορά του χτύπησε ο ίδιος ο κύριος Τόμελτι, με τη φόρμα του κηπουρού, και του γύρεψε ένα φλιτζάνι ζάχαρη – αλλά ο Τομ δεν είχε να του δώσει, δεν αγόραζε ποτέ ζάχαρη, γιατί είχε μια υποψία διαβήτη. Κατά τα άλλα, είχε το βασίλειό του όλο δικό του, το ίδιο και τις σκέψεις του. Αν και... γιατί μιλούσε έτσι; Τη στιγμή που η κόρη του είχε έρθει μια ντουζίνα φορές να τον δει; Μα η Γουίνι δεν ήταν ενόχληση, και έτσι κι αλλιώς είχε υποχρέωση να τη δέχεται και να την περιποιείται. Ο γιος του δεν ερχόταν ποτέ, δεν είχε έρθει ούτε μία φορά ως τώρα, όχι επειδή δεν ήθελε, αλλά ζούσε και δούλευε μακριά, στο Νέο Μεξικό, στα σύνορα με την Αριζόνα. Αγροτικός γιατρός σ' ένα πουέμπλο εκεί.

Ο κύριος Τόμελτι είχε κόψει κομμάτια τον πύργο του: το Παράσπιτο του Τομ, το Διαμέρισμα της Μεγάλης Σάλας, και τη Σοφίτα του Πυργίσκου, όπου τώρα (και ξαφνικά) έμενε μια νεαρή μητέρα με το παιδί της – είχαν φτάσει μέσα στη σκοτεινιά του χειμώνα, πριν από τα Χριστούγεννα, μια από τις σπάνιες

μέρες που χιόνιζε. Ο κύριος Τόμελτι ήταν το δίχως άλλο καλός σπιτονοικοκύρης. Και σίγουρα ευκατάστατος: είχε αυτό το ακίνητο, το Κούνισταουν Καστλ, καθώς κι ένα επιβλητικό ξενοδοχείο στην παραλία του Ντανλίρι, Τόμελτι Αρμς το λέγανε, πολύ αριστοκρατικό όνομα. Μα απ' όσο τον είχε δει τουλάχιστον ο Τομ, τριγύριζε συνέχεια με τα ρούχα της δουλειάς, ένας γερο-κηπουρός που περνούσε από το δρομάκι του κήπου έξω από το παράθυρο σπρώχνοντας το σαραβαλιασμένο καροτσάκι του, σαν φιγούρα παραμυθιού. Όλο το καλοκαίρι κι όλο το φθινόπωρο ο ηλικιωμένος κύριος Τόμελτι ξεχορτάριαζε τον κήπο του, έψαχνε ζιζάνια, έβρισκε αρκετά, τα φόρτωνε στο καρότσι του και τα πήγαινε στον ολοένα και ψηλότερο σωρό στη γωνία, να ξεραθούν και να γίνουν λίπασμα. Μόνο ο χειμώνας κατάφερε να τον σταματήσει απ' αυτή τη δουλειά.

Το χτύπημα ξανακούστηκε ανελέητο. Αυτή τη φορά χτύπησε και το κουδούνι. Κι αμέσως ξανά. Ο Τομ σήκωσε το ογκώδες, βαρύ κορμί του από την πολυθρόνα, σχετικά σβέλτα, σαν ν' ανταποκρινόταν σε κάποιο ένστικτο καθήκοντος ή απλά ανθρωπιάς. Αλλά και με μια ασαφή, αόριστη αίσθηση ενόχλησης. Ναι, είχε φτάσει πια ν' αγαπάει αυτή την ενδιαφέρουσα απραξία, αυτή την κλειστή ατάραχη μοναξιά – ίσως μάλιστα παραπάνω απ' όσο έπρεπε, σκέφτηκε. Και η αίσθηση του καθήκοντος εξακολουθούσε να παραμονεύει μέσα του. Η ασταθής αλλά απαρέγκλιτη αίσθηση που –κόντρα σε όλα– του είχε μείνει από τα σαράντα χρόνια υπηρεσίας του στην αστυνομία.

Από την τζαμόπορτα είδε τις φιγούρες δύο αντρών, μάλλον φορούσαν σκούρα κουστούμια – αλλά ήταν δύσκολο να το πει με σιγουριά, η ψηλή πικροδάφνη πίσω τους ήταν κάτι σαν σκοτεινό φωτοστέφανο και το φως της μέρας έτσι κι αλλιώς έσβη-

νε ήδη. Ήταν οι λίγες εβδομάδες της παθιασμένης ανθοφορίας της πικροδάφνης, παρά τον αέρα και το κρύο και τη βροχή. Ο Τομ διέκρινε τη νευρικότητα και την ανυπομονησία των επισκεπτών του, ακόμα και πίσω από το θαμπό τζάμι. Άνθρωποι που δεν ήταν σίγουροι αν θα τους καλωσόριζαν. Μορμόνοι ίσως.

Η μπροστινή του πόρτα δεν ήταν σωστά σφιγμένη στους μεντεσέδες της και η κάτω μεριά της σερνόταν στο πάτωμα όταν ανοιγόκλεινε. Στα πλακάκια υπήρχε ένα αξιοθρήνητο σημάδι, σαν βεντάλια. Την άνοιξε, ακούγοντας όπως το περίμενε το βραχνό της σούρσιμο, και μπροστά του είδε προς μεγάλη του έκπληξη δύο νεαρούς αστυφύλακες από το παλιό του τμήμα. Ξαφνιαστηκε, για μια στιγμή ανησύχησε, αλλά τους αναγνώρισε αμέσως. Δεν θυμήθηκε τα ονόματά τους, αλλά σχεδόν. Πώς θα μπορούσε άλλωστε να μην τους αναγνωρίσει; Δεν φορούσαν στολή, ήταν ντυμένοι πολιτικά, με τα κουστούμια εκείνα που φώναζαν ότι δεν ήταν απλοί πολίτες αλλά αστυνομικοί. Είχαν τα κακοξυρισμένα πρόσωπα των αντρών που σηκώνονται νωρίς και κάτι πάνω τους (είτε του άρεσε είτε όχι) τον γύρισε κατευθείαν πίσω στις δικές του πρώτες μέρες της αστυνομίας, στην απίστευτη αθωότητα εκείνων των ημερών.

«Πώς είστε, κύριε Κετλ;» είπε ο ένας, αυτός που στεκόταν δεξιά, ένας ωραίος μεγαλόσωμος νεαρός, με μουστάκι πυκνό και σκληρό, σαν βούρτσα, που η αλήθεια είναι ότι θύμιζε λιγάκι Χίτλερ. «Δεν σας πειράζει, ελπίζω, που ήρθαμε – που ήρθαμε να σας ενοχλήσουμε...»

«Δεν με πειράζει, δεν με πειράζει, δεν μ' ενοχλείτε, δεν ενοχλείτε», απάντησε ο Τομ, βάζοντας τα δυνατά του να κρύψει το ψέμα του. «Καλωσορίσατε. Συνέβη τίποτα;» Πολλές φορές είχε επισκεφθεί ο ίδιος ανθρώπους φέρνοντας δυσάρεστα νέα – στα

σπίτια τους, στον ιδιωτικό τους χώρο, στην ονειρεμένη ησυχία τους, ταράζοντας αναπόφευκτα την ηρεμία τους με αναπάντεχα βάσανα. Η ανησυχία, η ελπίδα στα πρόσωπά τους, η βουβή σαστισμάρα τους καθώς τον άκουγαν, το τρομερό μερικές φορές κλάμα τους. «Δεν θα περάσετε μέσα;»

Πέρασαν. Στο χολάκι τού είπαν τα ονόματά τους –τον μεγάλοςωμο τον έλεγαν Γουίλσον, τον άλλον Ο'Κέισι– κι ακούγοντάς τα του φάνηκε πως τα μισοθυμόταν, αντάλλαξαν δυο-τρεις τυπικές ευγένειες για τον απαίσιο καιρό και για το σπίτι του –«τι ωραία που είστε εδώ», είπε ο Γουίλσον– και μετά ο Τομ πήγε να τους φτιάξει τσάι στη στενόμακρη κουζίνισα του. Θα μπορούσε να είναι στ' αλήθεια κουζίνα καραβίσια. Είπε στον Γουίλσον ν' ανάψει το φως στο καθιστικό κι αυτός πράγματι έψαξε, βρήκε το διακόπτη και το άναψε. Είχε μια αδύναμη σαραντάρρα λάμπα όλη κι όλη, έπρεπε να την αλλάξει. Ετοιμάστηκε να πει ότι λυπόταν για τα βιβλία, που τα είχε ακόμα στις κούτες, αλλά κρατήθηκε και δεν είπε τίποτα. Μετά οι δύο νέοι άντρες, που ώς εκείνη τη στιγμή περίμεναν όρθιοι, κάθισαν κι άρχισαν να εκτοξεύουν μέσ' από τη χάντρινη κουρτίνα επαγγελματικές τυπικότητες με τη χαρακτηριστική άνεση ανθρώπων που κάνουν επικίνδυνη δουλειά. Η δουλειά στην αστυνομία είχε τη νοστιμιά του κινδύνου – σαν τη θάλασσα. Του μιλούσαν με άνεση, αλλά και με σεβασμό, όπως άρμοζε στο βαθμό του όταν υπηρετούσε, ίσως όμως και στη συνταξιοδότησή του.

Ακόμα κι όταν κουβέντιαζαν, ο Τομ (νιώθοντας υποχρέωση σε όποιους θεούς κυβερνούσαν αυτό το ψευτο-κάστρο) κοίταζε πότε πότε τη σκούρα θάλασσα, που είχε αρχίσει πια να σκοτεινιάζει ολόένα και πιο πολύ, νυχτωμένη ήδη τόπους τόπους. Ήταν τέσσερις το απόγευμα και η νύχτα έπεφτε κιόλας

ν' αγκαλιάσει τα πάντα, ώσπου να μείνουν μοναχά τ' αδύναμα φωτάκια των φαναριών του λιμανιού Κόλιμορ, όπως καθρεφτίζονταν λίγα μέτρα πιο πέρα μέσα στο νερό, χορεύοντας στα μαύρα κύματα. Ο φάρος Μάγκκλινς, πίσω από το νησί, δεν θ' αργούσε ν' ανάψει και πιο πέρα ακόμα, πιο βαθιά απ' όσο πίστευε, μακριά στον ορίζοντα, ο φάρος Κις θ' άρχιζε να σαρώνει με το βαρύ του φως το φουρτουνιασμένο πέλαγος. Σκέφτηκε τα ψάρια εκεί πέρα, σαν αλήτες που караδοκούν στα σταυροδρόμια. Είχε δελφίνια τέτοια εποχή του χρόνου; Σκέφτηκε τα χέλια και τις σμέρνες που στριφογύριζαν στα σκοτάδια. Τους μπακαλιάρους, που με κορμιά μολυβένια περίμεναν αδιάφορα (σαν αποτυχημένοι κακούργοι) να πιαστούνε.

Σύντομα η τσαγιέρα και τρία φλιτζάνια πήραν τη θέση τους στο παλιό ινδικό τραπεζάκι, που ο Τομ είχε κερδίσει πριν από πολύ καιρό σ' ένα τουρνουά γκολφ. Οι πραγματικά καλοί παίκτες, ο Τζίμι Μπένσον και ο άλλος, ο πώς τον λέγανε, ο Μακ-Κάτσον, ήταν κρεβατωμένοι με τη γρίπη που θέριζε τότε, κι έτσι οι μέτριες επιδόσεις του είχαν δρέψει τις δάφνες εκείνη τη μέρα. Χαμογελούσε πάντα όταν το σκεφτόταν αυτό. Τώρα όμως δεν χαμογέλασε. Ο τσίγκινος δίσκος φάνταζε ασημένιος στο φως.

Ντράπηκε λιγάκι που δεν είχε ζάχαρη να τους προσφέρει.

Γύρισε την ψάθινη πολυθρόνα έτσι που να τους έχει αντίκρου του κι επιστρατεύοντας τον παλιό προσηνή εαυτό του (που δεν ήταν βέβαιος αν τον είχε ακόμα) κάθισε στα καλάμια που έτριξαν και χαμογέλασε πλατιά. Ένωσε το χαμόγελό του να μαγκώνει λίγο πριν φτάσει στο άνοιγμα των παλιών καλών ημερών. Το ολόκληρο καλωσόρισμα, ο ολόκληρος ενθουσιασμός, η ολόκληρη θέρμη – κάπως του φάνηκαν παράτολμα.

«Μας είπε ο αρχηγός πως ίσως θα μπορούσες να μας βοηθήσεις σε κάτι», είπε ο δεύτερος άντρας, ο Ο'Κείσι, ένας τύπος ψηλός κι αδύνατος, το αντίθετο του συναδέλφου του – ένας άνθρωπος τόσο λιπόσαρκος που ό,τι κι αν φορούσε θα έμοιαζε να πλέει πάνω του, προς μεγάλη απελπισία της γυναίκας του, αν είχε γυναίκα. Ο Τομ, που εκείνη τη στιγμή περίμενε απλώς να κατακαθίσει το τσάι στην τσαγιέρα, κούνησε απλά το κεφάλι του δεξιά αριστερά. Αυτή τη μαγευτική κίνηση του κεφαλιού την είχε πρωτοδεί όταν ο φίλος του, ο αστυφύλακας Μπατ, είχε έρθει από τη Βομβάη τη δεκαετία του εβδομήντα για να μελετήσει τις ιδιαίτερες μεθόδους της ιρλανδικής αστυνομίας – μιας αστυνομίας χωρίς όπλα, ο Ραμές δεν μπορούσε να το καταπιεί αυτό. Τότε την είχε πρωτοδεί, και αυτομάτως και μυστηριωδώς την είχε υιοθετήσει. Πήγαινε πακέτο με το τραπεζάκι.

«Φυσικά», είπε. «Πάντα στη διάθεση της υπηρεσίας, αν μπορώ να βοηθήσω, το είπα στον Φλέμινγκ». Δυστυχώς, πράγματι αυτό ακριβώς είχε πει στον αρχιφύλακα Φλέμινγκ τη στιγμή που έβγαινε από την πόρτα την τελευταία του μέρα στη Χάρκουρτ Στριτ, με φριχτό πονοκέφαλο μετά την αποχαιρετιστήρια γιορτή που του έκαναν οι συνάδελφοι το προηγούμενο βράδυ – όχι από το μεθύσι, ο Τομ δεν έβαζε οινόπνευμα στο στόμα του, από το ξενύχτι μόνο, επειδή είχε πέσει για ύπνο τα ξημερώματα. Η «μητέρα» της Τζουν, της γυναίκας του, η τρομερή κυρία Καρ, τους είχε σοκάρει και τους δυο όταν ήταν νέοι κι είχαν τα παιδιά τους μικρά, επιμένοντας πως τα εν λόγω παιδιά, ο Τζόε και η Γουίνι, έπρεπε να είναι στα κρεβάτια τους πριν από τις έξι – κι αυτό μέχρι να πάνε δέκα χρονών τουλάχιστον. Η κυρία Καρ ήταν μια στρίγκλα, αλλά σ' αυτό το θέμα

είχε δίκιο. Ο ύπνος θρέφει τα παιδιά – και τους μεγάλους. Και το γιατρό τον κάνει πέρα.

«Προέκυψε κάτι, και σκέφτηκε, ο αρχηγός σκέφτηκε, πως θα 'ταν ίσως χρήσιμο ν' ακούσουμε τη γνώμη σου», είπε ο αστυφύλακας. «Τις σκέψεις σου, ξέρεις, για την υπόθεση».

«Αλήθεια;» είπε ο Τομ, όχι με αδιαφορία, μα με μια περίεργα επιφυλακτική αίσθηση, μια αίσθηση σχεδόν ανησυχίας βαθιά μέσα του. «Να σας πω την αλήθεια, παιδιά, δεν νομίζω πως έχω πια σκέψεις – τουλάχιστον προσπαθώ να μην έχω».

Γέλασαν και οι δυο.

«Εντάξει, κατανοητό αυτό», είπε ο Ο'Κέισι. «Ο αρχηγός το είπε ότι θα έλεγες κάτι τέτοιο».

«Πώς τα πάει ο αρχηγός;» ρώτησε θέλοντας να γυρίσει την κουβέντα σε κάτι ουδέτερο.

«Ω, μια χαρά. Τίποτα δεν τον ρίχνει, όλα τα βγάζει νοκ-άουτ, ο αρχηγός».

«Πράγματι».

Μάλλον αναφέρονταν στη διπλή πνευμονία που είχε πάθει ο Φλέμινγκ μετά τη νύχτα που πέρασε σ' ένα χωράφι στο Γουίκλουου, όπου τον είχαν αφήσει δεμένο χειροπόδαρα δυο λωποδύτες. Όταν τον βρήκαν το πρωί τον κακομοίρη, ήταν πιο πολύ νεκρός παρά ζωντανός. Και το ίδιο θα μπορούσε να πει κανείς και για τους δυο λωποδύτες όταν τέλειωσαν μαζί τους στο τμήμα – Θεέ μου, συγχώρα με.

Σέρβριρε το τσάι και τους έδωσε με προσοχή τα φλιτζάνια τους, αποφασισμένος να μη χύσει ούτε σταγόνα. Ο Γουίλσον σίγουρα έψαχνε με το βλέμμα τη ζάχαρη, είπε μέσα του ο Τομ. Αλλά δεν θα έβρισκε ζάχαρη, δεν υπήρχε ζάχαρη για να τη βρει.

«Κάνατε τόσο δρόμο, ταξίδι ολόκληρο, ναι, καταλαβαίνω»,

είπε. «Αλλά...» Ήταν έτοιμος να προσθέσει κάτι, δεν βρήκε όμως τις λέξεις. Αλλά ήταν καιρός να τον αφήσουν ήσυχο, αυτό ήθελε να πει. Τους συνταξιούχους έπρεπε να τους αφήνουν πια στην ησυχία τους – και να βάζουν οι καινούργιοι το μυαλό τους να δουλεύει. Όλα τα χρόνια του στην υπηρεσία είχε να κάνει με καθάρματα. Δίγες δεκαετίες τέτοιας ζωής φτάνουν για να θάψουν στο χώμα και την τελευταία ρανίδα της πίστης σου στον άνθρωπο. Μια πρόωρη ταφή, που προηγείται της δικής σου. Ο Τομ, ωστόσο, ήθελε να πιστέψει ξανά. Σε κάτι. Ήθελε να ζησει τον πλούτο των λεπτών του, όσων τέλος πάντων του είχαν μείνει. Ήθελε λίγο ευλογημένο, ήσυχο χρόνο. Ήθελε –

Ένας γλάρος έπεσε κάθετα στον ουρανό έξω από το παράθυρο, από πάνω ως κάτω, μια ξαφνική κίνηση, ένα άσπρο πραγματάκι που το 'πιασε με την άκρη του ματιού του, ένα πέσιμο τόσο απότομο που άθελά του ο Τομ αναπήδησε. Τέτοια εποχή του χρόνου, βέβαια, μετά το ηλιοβασίλεμα η θάλασσα συχνά σήκωνε αέρα, αέρα δυνατό που μαστίγωνε τους τοίχους του σπιτιού του κι αιφνιδιάζε ακόμα και τους γλάρους. Η πτώση του γλάρου τού φάνηκε τόσο αλλόκοτα λευκή, φωτισμένη μόνο από το φως του δωματίου, τόσο εκτός ελέγχου, σαν αυτοκτονία, ή σαν εκτέλεση – που για μια στιγμή τον τάραξε. Μα ούτε ο Γουίλσον ούτε ο Ο'Κέισι την είδαν, κι ας κάθονταν λίγο πολύ αντικριστά στο παράθυρο. Το μόνο που είδαν ήταν το ξάφνιασμα του Τομ. Ο Τομ είδε τον Γουίλσον να αναπροσαρμόζει ενστικτωδώς τη στάση του, ν' αποφασίζει αλλαγή τακτικής. Δεν θα 'μπαινε κατευθείαν στο ψητό, δεν θα ορμούσε ίσια μπροστά σαν αγριεμένος ταύρος. Ήταν η εκπαίδευσή του στο Φίνιξ Παρκ, στο παλιό αμαξοστάσιο. Μην τρομάξεις το μάρτυρα. Ο Τομ όμως δεν ήταν μάρτυρας, σωστά;

Ο Γουίλσον έγγειρε στην πλάτη της καρέκλας του και ήπια τρεις μικρές γουλιές από το φλιτζάνι του. Μάλλον δεν του άρεσε το τσάι, σκέφτηκε ο Τομ. Δεν ήταν αρκετά δυνατό για έναν αστυνομικό. Δεν ήταν αρκετά κρύο, αρκετά πεθαμένο. Ούτε αρκετά γλυκό.

«Μια χαρά έχεις βολευτεί εδώ», είπε ο Γουίλσον. «Πολύ ωραίο σπιτάκι».

«Ναι», είπε ο Τομ, με μια σκιά ανησυχίας ακόμα στη φωνή. «Όπως το λες».

Ο Γουίλσον έκανε μια προσπάθεια οικειότητας. Μια απόπειρα, να το δοκιμάσει κι αυτό. Θα νομίζει πως τα 'χω χάσει, σκέφτηκε ο Τομ. Πως δεν είμαι πια ικανός για τίποτα, μόνο για να τρώω δυο φρυγανιές με τυρί κάθε βράδυ. Ο Ο'Κέισι ήπια το τσάι του μονορούφι, όπως πίνει ο καουμπούς το ουίσκι του.

«Όταν πέθανε η μάνα μου», είπε ο Γουίλσον, «ο πατέρας μου σκέφτηκε να μετακομίσουμε εδώ πέρα, ξέρεις. Ήμασταν πολύ μικρά, η αδερφή μου κι εγώ – και τα σπίτια ήταν φτηνά στο χωριό. Αλλά δεν υπήρχε νοσοκομείο κοντά, το κοντινότερο ήταν στο Λόφλινσταουν, κι ο πατέρας μου, καταλαβαίνεις, ήταν νοσοκόμος, όλο νυχτερινές βάρδιες... γι' αυτό...»

«Χριστέ μου», είπε ο Ο'Κέισι με την ειλικρίνεια που επιτρέπεται μόνο σ' ένα φίλο, «λυπάμαι πολύ για τη μάνα σου».

«Όχι, όχι, εντάξει», είπε ο Γουίλσον, αυθόρμητα, γενναϊόδωρα. «Εγώ ήμουν έντεκα. Η αδερφή μου όμως ήταν πέντε. Για κείνην ήταν δύσκολα».

Ό,τι κι αν έλπιζε ο Γουίλσον πως θα πετύχαινε μ' αυτές τις εκμυστηρεύσεις, κάπως χάθηκε κάτω από το βάρος της μελαγχολίας που σκοτείνιασε το πρόσωπό του – λες και παρά το σθένος του στα έντεκα χρόνια του ένωθε τώρα τη δύναμη της θλί-

ψης πάνω του, για πρώτη ίσως φορά. Κανείς από τους τρεις δεν μίλησε. Ήταν κάτι πολύ πιο μαύρο από το μαύρο του παράθυρου. Το μυαλό του Τομ πήγε σε πίσσα λιωμένη μέσα σε πισσοβάρελο, πίσσα φρεσκοστρωμένη στο οδόστρωμα. Στην ευχάριστα αψιά μυρωδιά της. Αν είχε κουρτίνες, σκέφτηκε, θα τις τραβούσε. Να τις κλείσει. Αυτή την κίνηση έκαναν στις ταινίες, στο σινεμά. Αντί γι' αυτό σηκώθηκε, πήγε στο τραπεζάκι κι άναψε τη λάμπα που είχε εκεί. Ένα μικρό καφετί πορτατίφ με διακόπτη στη βάση του, για να το ανάβεις και να το σβήνεις. Το είχε μετακομίσει τουλάχιστον σε μισή ντουζίνα σπίτια αυτό το πορτατίφ. Όταν ο Τζόε ήταν μωρό και δεν κοιμόταν εύκολα, ο Τομ ξάπλωνε στον καναπέ με το μωρό στην αγκαλιά του, και του Τζόε του άρεσε να πατάει αυτόν ακριβώς το διακόπτη, ξανά και ξανά, άναψε-σβήσε, επειδή του άρεσε το κλικ. Ο Τομ έβγαζε από πριν το πορτατίφ απ' την πρίζα, δεν το άντεχε αυτό το φως-σκοτάδι-φως, σαν να 'τανε σε ντίσκο. Του άρεσε να 'χει το μωρό στην αγκαλιά του, το μακρύ ζεστό κορμάκι του –ο Τζόε ήταν ψηλός από τότε, κι ας μην είχε χρονίσει ακόμα–, του άρεσε η αίσθηση της νύστας που τους έπιανε και τους δυο έτσι μαζί, αγκαλιασμένους. Μερικές φορές τους έπαιρνε ο ύπνος, κι ερχόταν η Τζουν και τον ξυπνούσε και ξανάβαζε τον Τζόε στην κούνια του. Ο καιρός που είχε περάσει από τότε έμοιαζε απίστευτα πολύς, όμως ακόμα και τώρα το μαλακό κλικ του 'δινε ευχαρίστηση. Τι γελοίο. Αγαπούσε τα λιγοστά του υπάρχοντα, τ' αγαπούσε στ' αλήθεια. Παραλίγο να γελάσει, όχι κανονικό γεμάτο γέλιο, κάτι σαν πνιχτό κρυφό γελάκι, γιατί ακόμα και τη στιγμή αυτή που την ένιωθε όμορφη και διασκεδαστική μέσα του δεν έπαψε να σκέφτεται αυτό που είχε πει ο Γουίλσον. Ο Γουίλσον είχε αφήσει τη νεκρή μητέρα του να αιωρείται μέσα

στο δωμάτιο, μαζί με τα ζόρια που τράβηξε η αδερφή του. Αναρωτήθηκε πώς να 'ταν άραγε η αδερφή του. Άλλη μια χαζή σκέψη. Ήταν εξήντα έξι χρονών. Δεν έψαχνε προξενιά. Αφού είχε παντρευτεί μια πανέμορφη κοπέλα. Αυτό κανείς δεν μπορούσε να τ' αρνηθεί. Μελαχρινή σαν την Τζούντι Γκάρλαντ. Πάει αυτό, τέλειωσε. Αλλά οι αστυνομικοί, μαθημένοι να δουλεύουν ως αργά, ρετάλια από την κούραση μετά τις έξι το απόγευμα, ικανοί μόνο για μπίρες με αντροπαρέα τα βράδια, είχαν πάντα τα μάτια τους ανοιχτά και πρόσεχαν τις όμορφες αδερφές των συναδέλφων τους, γιατί πού ξέρεις, μπορεί και μία στο εκατομμύριο να στέκονταν τυχεροί. Σαν να 'χε διαβάσει τη σκέψη του Τομ, ο Γουίλσον είπε:

«Η μάνα μου ήταν πολύ όμορφη». Το είπε αυτό με φωνή ουδέτερη, χωρίς ίχνος λύπης πια. Είχε συνέλθει πολύ γρήγορα.

«Και δεν μετακομίσατε τελικά;» ρώτησε ο Ο'Κείσι.

«Όχι, όχι, μείναμε στο Μόνκσταουν, δεν φύγαμε από κει. Μείναμε στο Μόνκσταουν».

Ο Γουίλσον δεν το σχολίασε περισσότερο, δεν είπε αν αποδείχτηκε σωστό ή λάθος. Ο Τομ παραλίγο να τον ρωτήσει αν ο πατέρας του ζούσε ακόμα, αλλά κρατήθηκε. Για ποιο λόγο να το ρωτήσει; Ήθελε να το ξέρει; Όχι. Και η αδερφή του μάλλον θα 'χε παντρευτεί πια. Μακάρι να 'ταν καλά. Για όνομα του Θεού, γιατί; Αφού δεν την ήξερε, δεν ήξερε τίποτα γι' αυτήν. Η μάνα της ήταν πολύ όμορφη, και είχε πεθάνει. Και η αδερφή του Γουίλσον, μάλλον όμορφη ήταν κι αυτή. Είχε πολλές πιθανότητες. Φαντάστηκε τη μάνα, νοερά την είδε, μ' ένα ελαφρύ καλοκαιρινό φουστάνι, μαυρισμένη απ' τον ήλιο, αλλά ανάρια, διάφανη, σαν φάντασμα. Εντάξει, έτσι κι αλλιώς ήταν φάντασμα. Ξερόβηξε, ένα φλέμα σχεδόν τον έπνιξε, σαν να τον τι-

μωρούσε για τις κακές του σκέψεις. Γέλασε, γέλασαν κι αυτοί. Μετά, για λίγο, τίποτα. Ο Τομ δεν ήξερε τι να κάνει. Να τους προτείνει να φτιάξει κάτι πρόχειρο για φαγητό; Κανένα τυρόψωμο, παιδιά; Μμμ, όχι. Όχι. Ή μήπως; Μπορεί να 'χε λίγο τυρί ακόμα, στο βάθος του ψυγείου. Και λίγη τηγανιά κοτόπουλο από την Τρίτη, ήταν 99 τοις εκατό σίγουρος.

Ίσως τώρα του έλεγαν γιατί είχαν έρθει. Μπορεί να 'τανε χίλια διαφορετικά πράγματα. Ένας μακρύς κατάλογος, όλο δυσάρεστα πράγματα, όλο αμαρτίες. Γύρισε στην πολυθρόνα του, σήκωσε μηχανικά το φλιτζάνι στα χείλια του, και νά, το τσάι είχε κρυώσει. Α, ναι. Έγνεψε στον Γουίλσον, σαν να ζύγιζε την πληροφορία που τους είχε μόλις δώσει. Και τη ζύγισε πράγματι. Τι θα πει να χάνεις τη μάνα σου. Σε σκοτώνει. Και μετά πρέπει να συνεχίσεις να ζεις. Το πρόσωπο του Γουίλσον ακτινοβολούσε, λες κι ήταν έτοιμος να διαβεί το κατώφλι της σοφίας, λες κι ήταν έτοιμος να ξεστομίσει ένα ακόμα σχόλιο που θα φώτιζε τα πάντα και θα λύτρωνε τους ακροατές του. Ο Τομ τον κοίταξε με τον τρόπο που είχε μάθει να κοιτάζει, με το σβησμένο βλέμμα που πρόσεχε τα πάντα, χωρίς ο απέναντί του να καταλαβαίνει ότι κάποιος τον παρακολουθούσε και τον εξέταζε εξονυχιστικά. Όταν ήταν αστυφύλακας εν ενεργεία, πάντα είχε το νου του στις τυχαίες παρατηρήσεις. Κατά τη διάρκεια μιας πολύωρης ανάκρισης, όταν ο ύποπτος κουραζόταν, όταν ίσως άρχιζε να νιώθει νικημένος, όταν άρχιζε να αισθάνεται τις μικρές γροθιές της ενοχής του να σφυροκοπούν το κεφάλι ή την καρδιά του, τότε μπορεί και να ξεστόμιζε κάτι τυχαίο, κάποιο σχόλιο φαινομενικά άσχετο, κάποια παρατήρηση φαινομενικά ανακόλουθη – πράγματα, ωστόσο, που μπορούσαν στην τελική ν' αποδειχτούν ανέλπιστα χρήσιμα. Μικρά ανοίγματα, πορ-

τάκια ή παράθυρα, προς την έξοδο (όλο και πιο θελκτική) της πλήρους ομολογίας. Θελκτική για τον εγκληματία. Αν και ουσιαστικά η ομολογία θα ήταν η αρχή των προβλημάτων του. Α, ναι. Την ήθελες την καταδίκη, την ήθελες πολύ, τόσο που πο-νούσες, σαν να 'ταν απαντωτά μικρά εμφράγματα.

Μα ο Γουίλσον δεν μίλησε. Συνέχισε να καίγεται στη σιωπή του, σαν ταπεινό μικρό κεράκι.

«Ε, καλά είναι και στο Μόνκσταουν», είπε ο Ο'Κέισι.

«Η μάνα της γυναίκας μου πέθανε επίσης νέα», είπε ο Τομ, με ύφος σκεπτικό. «Και η δική μου, δηλαδή – νομίζω». Ξαφνικά ένωσε ντροπή, γιατί η αλήθεια ήταν πως κατά βάθος δεν είχε ιδέα, απλά το υποψιαζόταν, ή μάλλον το έλπιζε αυτό. «Ναι, ναι, είναι πολύ δύσκολο».

«Α, Θεέ μου, ναι», είπε ο Γουίλσον. «Τέλος πάντων, κύριε Κετλ...»

«Τομ», τον έκοψε ο Τομ.

Οι τρεις πεθαμένες μανάδες, πιθανόν δύο μόνο, συνέχισαν να αιωρούνται για λίγα λεπτά ακόμη ανάμεσά τους.

«Τομ. Κοίτα. Έχω τις εκθέσεις στην τσέπη μου», είπε ο Γουίλσον κι έβαλε το δεξί του χέρι στην τσέπη του παλτού του κι έβγαλε από μέσα ένα φάκελο μακρόστενο, που ήταν απίστευτα λερωμένος, αν σκεφτεί κανείς ότι ήταν δημόσιο έγγραφο. Για μια στιγμή έμεινε να κοιτάζει το βρόμικο καφετί χαρτί, σαν να σκεφτόταν, σαν να 'θελε να πει κάτι στον εαυτό του μόνο. Ο Τομ είδε τα χείλια του να κινούνται, σαν κάποιου στην εκκλησία που μουρμουρίζει αθόρυβα τα αντίφωνα. Ο Γουίλσον μετακινήθηκε στη σκληρή καρέκλα του, λες κι ετοιμαζόταν για την επίθεση, λες και προσπαθούσε να μαζέψει τις δυνάμεις του, προς το παρόν χωρίς επιτυχία. Ο Ο'Κέισι, αδύνατος, ήρε-

μος, με το αριστερό του πόδι στριμμένο λοξά, στραβά σχεδόν έξω από το κορμί του, το παπούτσι του σε γωνία κλειστή, που έμοιαζε οδυνηρή, έδειχνε πολύ αμήχανος, λες και υπέφερε αυτός τώρα για λογαριασμό του συναδέλφου του. Αυτές τις ελάχιστες μικρές στιγμές ο Τομ διέκρινε πως ήταν κάπως νεότερος από τον Γουίλσον, αν και σίγουρα όχι πολύ.

«Σχεδόν ντρέπομαι να σου τις δείξω», είπε ο Γουίλσον. «Ναι, ντρέπομαι. Γιατί είναι πολύ βρόμικη υπόθεση».

Μάλιστα. Η καρδιά του Τομ βούλιαξε. Έφτασε στις παντόφλες του. Τώρα τις θυμήθηκε τις παντόφλες του. Ίσως έπρεπε να 'χε βάλει παπούτσια πριν ανοίξει την πόρτα – αλλά δεν του πέρασε καν από το μυαλό. Θα τους φάνηκε γέρος κι ανήμπορος έτσι όπως τους παρουσιάστηκε. Σε τι κατάσταση ήταν το παντελόνι του; Χαμήλωσε το βλέμμα και είδε το παλιό καφετί παντελόνι που προτιμούσε – η αλήθεια είναι πως χρειαζόταν ένα πέρασμα από το πλυντήριο. Το παλιό καρό πουκάμισο, το γιλέκο με κάμποσους λεκέδες, ίχνη κι ενδείξεις τού τι είχε φάει τις τελευταίες εβδομάδες. Αλλά είχε κουρευτεί, είχε περάσει από το κουρείο και είχε κουρευτεί, κάτι ήταν κι αυτό, και συνέχιζε να ξυρίζεται με ευλάβεια κάθε πρωί. Συνήθιζε να τραγουδάει το εμβατήριο «Tipperary» ενώ ξυριζόταν, και πάνω απ' όλα ο Τομ είχε τις συνήθειές του, φτάνει να 'τανε δικές του συνήθειες, κι ως ένα λογικό βαθμό ιρλανδικές.

Ο Γουίλσον έβγαλε τις εκθέσεις από τον ταλαιπωρημένο τους φάκελο και τις άπλωσε προς το μέρος του. Ο Τομ κοίταξε το τσαλακωμένο χαρτί, αναγνωρίζοντας το χρώμα του, τις δακτυλογραφημένες λέξεις, τις τυπωμένες λέξεις και τα κατεβατά τα γραμμένα στο χέρι με σοβαρό μαύρο μελάνι. Εκθέσεις. Η χαρτούρα, το μαρτύριο του αστυνομικού. Δεν είχε την παραμικρή

επιθυμία, καμία απολύτως, να πάρει τα χαρτιά στα χέρια του. Ένωσε τη φοβερή αγένεια του δισταγμού του. Τι ήταν; Παιδιά ήταν. Καλά, ο Γουίλσον μπορεί να 'τανε σαράντα. Είχε πρόσωπο σαραντάρη, μ' ένα μικρό σημάδι πάνω από το αριστερό φρύδι. Παιδικό τραύμα, ίσως. Όλοι έχουμε παιδικά τραύματα, σκέφτηκε ο Τομ.

Ο Γουίλσον μετακίνησε ελαφρά το χέρι του, τείνοντας τα χαρτιά προς το μέρος του. Παρατρύνοντας τον Τομ να τα πάρει τ' αναθεματισμένα. «Το θέμα είναι πως τώρα μπορούμε ίσως να κάνουμε κάτι – τέρμα τα δίφραγκα, το παιχνίδι έχει τελειώσει πια γι' αυτούς τους τύπους».

Η επιθυμία του Τομ Κετλ να τους βγάλει έξω, να φύγουν από το σπίτι του, τον εξουθένωνε. Δεν του ήταν αντιπαθείς. Κάθε άλλο. Άκουσε το νυχτερινό αέρα να χτυπιέται στον τοίχο απέξω, να παίρνει φόρα, να ορμάει πίσω προς τη θάλασσα. Ας ελπίσουμε, Θεέ μου, ότι δεν θα βρέξει. Αυτά τα παιδιά δεν είχαν ούτε ομπρέλα μαζί τους. Μακάρι να 'χαν έρθει από την πόλη μ' ένα διακριτικό αυτοκίνητο, μακάρι να 'ταν έτσι, σε παρακαλώ, Θεέ μου, ας είναι έτσι. Αλλά μάλλον ήταν πολύ νέοι για να 'χουν τέτοιο προνόμιο. Μάλλον είχαν πάρει το τρένο από το Γουέστλαντ Ρόου κι είχαν κατέβει στο Ντάλκι και είχαν περπατήσει τα λίγα χιλιόμετρα ως εδώ. Μήπως περνώντας είχαν μπει στον πειρασμό να πιουν μια μπίρα στο Άιλαντ Οτέλ, στο Ντάλκι; Ήταν αργά για να γυρίζουν έξω για μια τέτοια δουλειά. Και ήταν στ' αλήθεια δουλειά της υπηρεσίας; Ή μήπως είχαν κάνει όλο το δρόμο, μήπως το είχαν ρισκάρει με δική τους πρωτοβουλία; Ναι, αλλά είπαν ότι ο Φλέμινγκ τους έστειλε. Δεν είχαν σπίτι να πάνε; Ίσως ο Φλέμινγκ ήθελε να την κρατήσει κρυφή, ανεπίσημη την έρευνα. Δυο άντρες με σκούρα κουστού-

μια, δυο αστυνομικοί με πολιτικά που έκαναν μπαμ ότι ήταν αστυνομικοί. Παρατηρώντας τα πλουσιόσπιτα στη διαδρομή. Ενοχλημένοι απ' αυτόν το μυστήριο πλούτο. Περπατώντας με το μυαλό τους γεμάτο υποψίες, να φαντάζεται παρανομίες κι εγκλήματα! Περπατώντας στο στενό ίσιο δρόμο, ανάμεσα στα πλουσιόσπιτα. Κουβεντιάζοντας ή σιωπώντας. Ήξεραν άραγε πόσο προνομιούχοι ήταν που ήταν νέοι; Δεν υπήρχε λόγος. Κανείς άλλωστε δεν το ξέρει αυτό όταν είναι νέος. Η σκέψη αυτή του 'φερε ένα άλλο συναίσθημα. Για όνομα του Θεού, ήταν έτοιμος ν' αναλυθεί σε δάκρυα. Μακάρι να το 'χε κρατήσει κρυφό, για τον εαυτό του μόνο, αυτό το συναίσθημα. Το 'νιωσε να γλιστράει σβέλτο μέσα του, σαν βίδα σε χείμαρρο. Ένωσε κάτι σαν συμπάθεια γι' αυτά τα δυο παιδιά, γι' αυτούς τους δυο σκληρούς, νεαρούς, σίγουρους άντρες, που είχαν αναμφίβολα τις προτεραιότητές τους σε τάξη. Να ξεχωρίζουν το σωστό και το λάθος. Να πιάνουν κακοποιούς. Ω, να πετυχαίνουν κατάδικες πάση θυσία. Να γυρίζουν σπίτια τους, στις γυναίκες και στα παιδιά τους. Η ζωή ποτέ δεν τελειώνει. Όλα είναι εντάξει. Και τίποτα, τίποτα. Πεπρωμένα ζοφερά. Όχι, όχι, αυτή ήταν δική του βλακεία. Την είχε αγαπήσει αρκετά, όσο μπορούσε ν' αγαπήσει. Ποια θα δεχόταν να παντρευτεί αστυνομικό; Αλλά, αχ, τι λύπη ήταν αυτή – η αξιαγάπητη ελαφρότητα ετούτων των νέων αντρών, με τα προδοτικά κουστούμια τους. Όχι, δεν τους ήθελε εδώ, ήθελε να φύγουν, ήθελε την ησυχία του. Εννιά μήνες, σαν εγκυμοσύνη. Πρώτη φορά τόση ευτυχία. Χριστέ μου, πόσο το λαχταρούσε τώρα – να φύγουν αυτά τα δυο παιδιά, να σηκωθούν, να πούνε δυο τελευταία ευγενικά λόγια, αστεία λόγια, και να βγουν στο χαλικόστρωτο δρομάκι του κήπου του κυρίου Τόμελτι. Κι ωραία και καλά να φύγουν.

«Δεν είμαι καν βέβαιος πως ήταν αδίκημα, στις μέρες σας», είπε ο Ο'Κέισι, με ύφος έμπειρου, ειδικού, διαβασμένου, που ξέρει απέξω κι ανακατωτά τον κώδικα, τους νόμους, τις παραγράφους τους. Ρωτήστε με ό,τι θέλετε, έλεγε το ύφος του, ρωτήστε με ό,τι θέλετε και θα σας το πω. Εμπρός, άντε. Τα δάκρυα του Τομ έκαναν πίσω, γιατί τώρα ένιωθε γοητευμένος. Είναι σαγηνευτική η εξυπνάδα, από μόνη της. Το φως της κατανόησης, της γνώσης. Του ήρθε να γελάσει, να γελάσει δυνατά, αλλά δεν το έκανε. Δεν θα έκανε ποτέ τέτοιο πράγμα. Του φάνηκε πως θυμήθηκε μια ιστορία για τον Γουίλσον, σαν να του ξανάρθε στο μυαλό, κάτι ότι είχε δείρει έναν ύποπτο, τον είχε σπάσει, τον είχε σχεδόν σκοτώσει στο ξύλο. Ξύλο χειρότερο από κείνο που είχαν φάει οι δύο που άφησαν τον αρχηγό δεμένο στο χωράφι και πλευριτώθηκε. Πολύ χειρότερο. Και μετά δεν τον έστειλαν στα σύνορα, να διευθύνει μια ειδική μονάδα; Πρέπει να 'χει γυρίσει πια. Ή το φαντάστηκε αυτό; Επειδή είναι τόσοσν καιρό μόνος του; «Τολμώ να πω ότι δεν ήταν».

«Τι δεν ήταν;» ρώτησε διστακτικά ο Τομ.

«Ξέρουμε ότι δεν τα βρίσκατε με τους παπάδες τη δεκαετία του εξήντα. Εκείνες τις μέρες, θέλω να πω...»

Ο Ο'Κέισι σκόπευε μ' αυτά τα λόγια να τον πιέσει, αλλά ο Τομ τον έκοψε επιτόπου.

«Α, όχι, Χριστέ μου, όχι, παιδιά, όχι πάλι για τους αναθεματισμένους τους παπάδες, όχι». Και σηκώθηκε με εκπληκτική χάρη και σβελτάδα. «Όχι, όχι», είπε.

Πρέπει να 'χε μια δόση κωμικού η αντίδρασή του, γιατί ο Ο'Κέισι δεν μπόρεσε να κρατηθεί: γέλασε. Κατάφερε όμως χωρίς δυσκολία να καλύψει το γέλιο του μιλώντας, και ούτως ή άλλως ο Τομ Κετλ δεν ήταν απ' τους ανθρώπους που προσβάλλο-

νται με το παραμικρό. Ήξερε πως υπήρχε πάντα κάτι κωμικό, καρφωμένο σαν μαχαίρι κατάκαρδα στις ανθρώπινες υποθέσεις, στις ανθρώπινες ιστορίες.

«Ξέρουμε – μας είπε, δηλαδή, όλα τα καθέκαστα ο Φλέμινγκ, ναι, και, Χριστέ μου, Χριστέ μου... κύριε Κετλ – αλλά τώρα πια η κατάσταση έχει αλλάξει, καταλαβαίνετε...»

«Ούτε ο Θεός ο ίδιος...» είπε ο Τομ, διστακτικά («με τρεμάμενη φωνή», όπως τη χαρακτήρισε αργότερα ο Ο'Κέισι). «Ήταν σκέτο μαρτύριο. Και δεν υπήρχε κανείς να με βοηθήσει».

Αυτό τώρα γιατί το είπε; Δεν ήθελε να το πει. Δεν το εννοούσε. Δεν υπήρχε κανείς να τον βοηθήσει. Όχι, δεν ήθελε να πει «με», ήθελε να πει «τους». Χριστέ μου, πηγαίντε σπίτια σας, παιδιά. Με γυρνάτε πίσω – κι εγώ δεν ξέρω πού. Στη φρίκη, στην αθλιότητα των πραγμάτων. Στο βρόμικο σκοτάδι, στη βία. Στα χέρια των παπάδων. Στη σιωπή. Αλλά έτσι είναι ο Τομ Κετλ, μην του δίνετε σημασία, τα νιώθει όλα υπερβολικά. Να σκοτώσεις, θα μπορούσες να σκοτώσεις, να χτυπήσεις, μπορείς να μαχαιρώσεις, να πυροβολήσεις, να σακατέψεις, να κόψεις εξαιτίας αυτής της σιωπής. Καλύτερα να το 'κανε. Να δολοφονούσε, να σκότωνε. Τώρα το ένιωθε. Καιγόταν. Ξανάνιωσε όλη τη φωτιά της ντροπής, του εξευτελισμού. Εδώ, παρούσα, ολόκληρη, κι ας είχαν περάσει τόσα χρόνια.

Στεκόταν τώρα κι έτρεμε. Εγκεφαλικό ήταν αυτό τώρα; Ο Γουίλσον και ο Ο'Κέισι είχαν μείνει και οι δυο με το στόμα ανοιχτό και τον κοίταζαν. Παραλίγο να βάλει ξανά τα γέλια. Δεν ήθελε να πάθει εγκεφαλικό. Αλλά την ίδια στιγμή θα το δεχότανε πρόθυμα, θα καλωσόριζε την ταλαιπωρία και το βάσανο, αν μ' αυτό τον τρόπο κατάφερνε ετούτους τους δυο να φύγουν απ' το σπίτι του. Τι έλεγε; Α, τι άθλια νύχτα. Μα ναι, είχε ακού-

σει αυτός το δυνατό αέρα που λυσσομανούσε έξω. Σίγουρα τα 'χε κάνει ρημαδιό στις φωλιές των κορμοράνων, πέρα εκεί στα κρύα, μαύρα βράχια. Τους αγαπούσε τους κορμοράνους, σκέφτηκε. Αυτός ο δολοφόνος της διπλανής πόρτας. Με τη Ρέμινγκτον, ημιαυτόματη Ρέμινγκτον είχε, αν δεν γελιόταν ο Τομ, όχι σαν το παλιό Λι-Ένφιλντ που του είχαν δώσει του ίδιου στη Μαλαισία για να σκοτώνει από μακριά ανυποψίαστες ψυχές. Σαν θάνατος σταλμένος από τους θεούς τους ίδιους. Και όμως, ήταν καλός άνθρωπος, έπαιζε τσέλο. Η μουσική του Μπαχ τον συνέπαιρνε, μπορούσε να χαθεί στις αρμονίες της ανά πάσα στιγμή. Για όνομα του Θεού. Δεν υπήρχε αμφιβολία, ο άνεμος το γλεντούσε εκεί πέρα στο νησί, σκούζοντας είχε σκίσει τα νερά και τώρα βομβάρδιζε με κουβάδες, βαρέλια, δεξαμενές αρμυρής βροχής τις επάλξεις. Θεέ μου. Πραγματική καταιγίδα. Δεν υπήρχε έλεος;

«Θα φτιάξω τυρόψωμα», είπε άκεφα ο Τομ.